

Атаманов О. М. – аспірант кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-6392>

Теоретичні та практичні аспекти процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру

Метою статті є аналіз кримінального процесуального законодавства України щодо процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру для визначення актуальних теоретичних і практичних проблем законодавства й надання пропозицій щодо шляхів їх розв'язання. **Методологія.** Методологічний інструментарій обрано відповідно до поставленої мети, специфіки об'єкта та предмета дослідження. Визначальними є наукові методи системного аналізу й узагальнення. **Наукова новизна** полягає в системному аналізі кримінального процесуального законодавства України в контексті вимог міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших документів і практики Європейського суду з прав людини, а також у визначенні теоретичних і практичних проблем, без подолання яких процесуальна діяльність сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру не буде відповідати завданням кримінального провадження та гарантіям, визначеним міжнародними договорами. За результатами здійсненого дослідження сформульовано **висновки:** 1) повідомлення про підозру – це результат розумової (інтелектуальної) діяльності слідчого та/або прокурора щодо оцінки наявних у матеріалах кримінального провадження доказів, які переконливо засвідчують імовірність учинення кримінального правопорушення певною особою, що відображають у процесуальному документі, акті (рішенні), який складають у письмовій формі уповноважені суб'єкти відповідно до вимог кримінального процесуального закону України, зокрема щодо чітко визначеної та розмежованої компетенції, і вручають особі, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, що зумовлює набуття цією особою процесуального статусу підозрюваного; 2) законодавчі положення, що регламентують інститут повідомлення про підозру, потребують чіткого врегулювання, що надасть можливість уникнути суперечностей у процесі їх правозастосування, у зв'язку із чим пропонуємо: а) внести зміни до ст. 110 КПК України, у якій «повідомлення про підозру» включити до переліку процесуальних рішень або визначити, що процесуальне рішення у вигляді письмового повідомлення про підозру приймають у формі постанови; б) внести зміни до ст. 276 КПК України, у назві й тексті якої слово «випадки» в усіх відмінках замінити словом «підстави» у відповідних відмінках; в) у статті 276 КПК України п. 2 ч. 1 вилучити.

Ключові слова: підозра; повідомлення; підозрюваний; складання; вручення; достатність доказів; обґрунтована підозра.

Вступ

Заходи, реалізовані в Україні та спрямовані на посилення ролі й функцій суду з метою захисту прав і свобод громадян у кримінальному судочинстві, безпосередньо стосувалися діяльності, процесуального статусу та функцій органів досудового розслідування. Регламентація принципу змагальності, закріпленою Конституцією України, визначила доцільність істотних трансформацій у всій системі кримінального процесу, різних способах реалізації діяльності кримінального процесуального характеру, розподілу відповідних кримінальних процесуальних функцій, зміни в співвідношенні між процесуальними можливостями різних учасників кримінального провадження.

Попри численні зміни, які були внесені до нового КПК України 2012 року в процесі подальшого його практичного застосування, Кодекс містить дефекти нормативно-правового регулювання. Однією з проблем є несформованість чіткого й однозначного тлумачення поняття інституту повідомлення про підозру, що призводить

до варіативності тлумачення відповідних норм сторонами кримінального провадження та судом, а також неоднозначності їх практичної реалізації.

Інститут повідомлення про підозру одразу викликав жваву дискусію серед науковців. Аспекти цієї проблематики у своїх роботах досліджували такі вчені, як Ю. П. Аленін, А. В. Андрейчук, Є. В. Воротинцев, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренко, В. О. Гринюк, Л. М. Гуртієва, І. В. Єрьоменко, І. Г. Івасюк, О. В. Іващенко, О. В. Капліна, Л. М. Лобойко, Т. В. Лукашкіна, М. А. Погорельський, О. В. Расторгуєв, І. В. Рогатюк, Х. Р. Слюсарчук, О. Ю. Татаров, Л. Д. Удалова, І. А. Щербак та ін.

Попри значні здобутки в реформуванні кримінального процесуального законодавства та наближення його до європейських стандартів, актуальним залишається значний масив проблемних питань, які пов'язані з процесуальною діяльністю сторони обвинувачення під час повідомлення особі про підозру, у зв'язку з чим потребують подальшого наукового осмислення й визначення шляхів їх подолання.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є здійснення комплексного наукового аналізу кримінального процесуального законодавства України в частині процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру в контексті положень міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини, з метою встановлення актуальних теоретичних і практичних проблем українського законодавства й надання пропозицій щодо шляхів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу

Нині інститут повідомлення особи про підозру в учиненні кримінального правопорушення посідає важливе місце в структурі етапів досудового розслідування, адже воно є початковим моментом притягнення особи до кримінальної відповідальності. Тому визначення часу, з якого особа набуває процесуального статусу підозрюваного в кримінальному провадженні, є найголовнішим моментом, який визначає подальше спрямування кримінального провадження та надає сторонам можливості для застосування інших інститутів, передбачених КПК України на стадії досудового розслідування. Це твердження закріплено в п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України, відповідно до якого притягнення до кримінальної відповідальності – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особи про підозру в учиненні кримінального правопорушення ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Зауважимо, що за даними єдиного звіту про кримінальні правопорушення в державі за 2019 рік Офісу Генерального прокурора, щомісяця повідомляють про підозру в учиненні близько 14,3 тис. кримінальних правопорушень ("Yedynyi zvit", 2019).

КПК України не містить чіткого визначення терміна «повідомлення про підозру». Його не включено до ст. 3 КПК України (визначення основних термінів Кодексу) і не визначено в главі 22 (повідомлення про підозру). Тому його зміст виводять з інших норм чинного кримінального процесуального законодавства України.

Інститут повідомлення про підозру було закріплено в новому КПК України порівняно нещодавно. На жаль, під час формулювання норм, які його регламентують, зокрема й осіб, щодо яких здійснюють особливий порядок кримінального провадження, законодавець припустився порушення правил юридичної техніки, а саме одночасно оперує різними термінами «повідомлення про підозру», «складення письмового повідомлення про підозру», «вручення письмового повідомлення про підозру» та «здійснення повідомлення про

підозру», що призвело до неоднозначного їх тлумачення науковцями, сторонами кримінального провадження й судом під час правозастосовної діяльності. Подальші зміни, яких зазнав цей інститут, не усунули окреслених протиріч, тому досі він є предметом дослідження науковців.

Відповідно до визначення, яке пропонує академічний тлумачний словник української мови, *підозра* – це думка про чию-небудь причетність до чогось негативного, сумнів у чий-небудь порядності, чесності, відданості тощо ("Akademichnyi tлумachnyi slovnyk", 1975). *Повідомлення* – це: 1) дія за значенням повідомити, повідомляти й повідомлятися; 2) те, що доводять до чийого-небудь відома, сповіщають комусь; письмова чи усна інформація, дані, інформація, передані, доведені до відома, викладені будь-ким, невеликий публічний виступ, невелика доповідь на якусь тему; 3) папір, документ, у якому про щось повідомляють, сповіщають ("Akademichnyi tлумachnyi slovnyk", 1975, р. 669).

Підозра – це припущення про суб'єкта кримінального правопорушення, неповна поінформованість про будь-які факти, обставини, тобто ймовірне, гадане пояснення їх. Водночас виникнення у свідомості слідчого чи прокурора підозри не переводить особу в процесуальний статус підозрюваного. Це відбувається тому, що думка слідчого та/або прокурора процесуально ще не закріплена. Тому тільки офіційне доведення до особи про підозру може відігравати роль юридичного факту, який запускає в дію весь механізм реалізації прав підозрюваного, законних інтересів особи, що опинилася під підозрою.

Згідно зі ст. 42 КПК України, підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому ст. 276–279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень.

Після прийняття нового КПК України суттєво змінилися порядок набуття особою статусу підозрюваного, процес повідомлення про підозру, відбулися трансформації підозри в обвинувачення і саморозуміння місця інституту підозри в кримінальному процесі.

Відповідно до ч. 5 ст. 28 КПК України, кожен має право, щоб обвинувачення щодо нього в найстиглиший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо нього було закрито. Водночас обвинувачення – це твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом

(п. 13 ч. 1 ст. 3 КПК України), формулюється в обвинувальному акті, який є підсумковим процесуальним документом стадії досудового розслідування (ч. 4 ст. 110 КПК України). Обвинувальний акт складає слідчий або прокурор, коли зібрано достатньо доказів для того, щоб передати його до суду, коли прокурор дійшов висновку, що внаслідок проведеного досудового розслідування встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, процес доказування завершений, повно та неупереджено встановлені й досліджені обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України).

Проте, перш ніж дійти переконання про необхідність складання обвинувального акта, сторона обвинувачення (слідчий та/або прокурор) проходять тривалий шлях, пов'язаний з ретельним виявленням, збиранням, перевіркою, оцінкою доказів, формулюванням певних висновків і прийняттям необхідних процесуальних рішень. Цей процес пізнання неминуче пов'язаний з нагромадженням доказів, просуванням від майже повного незнання про подію кримінального правопорушення та особу, яка його вчинила, на етапі внесення відомостей до ЄРДР, до знання дедалі повнішого й точного. На певному етапі досудового розслідування в слідчого чи прокурора логічно виникає ймовірне судження про вчинення кримінального правопорушення певною особою. Такі ситуації можуть бути пов'язані з тим, що особу затримано на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення, або в матеріалах кримінального провадження містяться достатні докази для її підозри в учиненні кримінального правопорушення. Отже, у зазначених випадках особа невідкладно має бути повідомлена про підозру, унаслідок чого вона набуває процесуального статусу, який надає їй можливість стати суб'єктом права на захист (Blahuta et al., 2019, p. 40).

Відповідно до ч. 2 ст. 9 КПК України, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно й неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити ті обставини, що викривають, і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують або обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. Недодержанням з боку сторони обвинувачення цієї норми може призвести як до засудження невинуватого, так і до уникнення кримінальної відповідальності особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, що не відповідатиме завданням кримінального провадження (ст. 2 КПК України).

Реалізуючи принцип невідворотності покарання, сторона обвинувачення під час повідомлення про підозру надає особі право

користуватися закріпленими процесуальними правами, що стосуються змісту її процесуального статусу.

Тому вбачається, що повідомлення особі про підозру можна вважати позитивним для цієї особи, оскільки це зумовлює надання їй низки процесуальних прав і гарантій для заперечування підозри, що було б неможливим, якби досудове розслідування щодо цієї особи вели без її залучення як підозрюваного. Тобто, якщо досудове розслідування проводили б без залучення підозрюваного, можливість останнього заперечувати підозру, наводити доводи, заявляти клопотання, надавати докази своєї невинуватості або ті, які пом'якшують відповідальність, з'являлася б тільки наприкінці розслідування. Це призводило б до порушення п. б) ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що ратифікована Законом України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції», яким встановлено, що кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права, зокрема мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту ("Konventsia pro zakhyst prav", 1950).

Ідеться про доволі парадоксальне положення: притягнення особи в кримінальному провадженні як підозрюваного є сприятливим для особи, яку притягують, що здійснюють у його ж інтересах з метою забезпечення його прав.

Здійснивши аналіз наукових джерел і положень КПК України, можна дійти висновку, що є кілька значень категорії «повідомлення про підозру»: процесуальна діяльність, зміст якої полягає в складанні слідчим або прокурором письмового повідомлення про підозру та його врученні особі відповідно до ст. 276–279 КПК України; процесуальне рішення; процесуальна дія; інститут кримінального процесуального права; етап стадії досудового провадження та форма повідомлення; етап досудового розслідування; перший етап формування державного обвинувачення; первинна форма обвинувальної діяльності щодо конкретної особи (Hryniuk, 2017, p. 20).

У КПК України порядок повідомлення про підозру врегульований главою 22 (ст. 276–279), а порядок здійснення повідомлення про підозру окремим категоріям осіб встановлено в главі 37 (ст. 480–483).

На думку Ю. П. Аленіна, І. В. Гловюка, Т. В. Лукашкіної, Л. М. Гуртієвої, І. А. Щербак, О. В. Капліної, категорію «повідомлення про підозру» в КПК України вживають умовно у двох значеннях.

Аналізуючи цю категорію, Ю. П. Аленін та І. В. Гловюк на підставі узагальнення думок

процесуалістів дійшли висновку, що повідомлення про підозру слід розглядати як процесуальний акт-документ і як процесуальну процедуру (Alenin, & Hloviuk, 2014, p. 162). У цьому сенсі Т. В. Лукашкіна виокремлює «повідомлення про підозру в значенні документа» й «повідомлення про підозру як дію» (Hurtieva, & Lukashkina, 2016). Таку позицію поділяє і Л. М. Гуртієва (Hurtieva, 2017).

Структура та зміст положення глави 22 КПК України також дають підстави для висновку про подвійний зміст повідомлення про підозру, адже в ст. 276, 278 КПК України, що стосуються підстав і процесуального порядку повідомлення про підозру, закріплено зміст останнього як процедури, а в ст. 277 КПК України – як процесуального документа, що має відповідну форму та зміст (Shcherbak, 2019, p. 416; Shcherbak, 2019, p. 103).

Із цього приводу О. В. Капліна слушно зазначає, що документ повідомлення про підозру вважають особливим видом процесуального повідомлення в кримінальному провадженні, тобто процесуальним документом, який є результатом інтелектуальної діяльності спеціально уповноважених осіб (слідчого, прокурора) з оцінки досудових доказів на предмет їх відповідності й допустимості та може спричинити юридичні наслідки для учасників провадження в разі дотримання вимоги щодо строків, процедури та суб'єктного складу осіб, які здійснюють його вручення (Kaplina, 2017). Аналогічну думку поділяє О. М. Посвистак (Posvystak, 2019).

Ми також обстоюємо позицію щодо подвійного змісту поняття «повідомлення про підозру» в учиненні кримінального правопорушення. Відповідно до КПК України, його вживають у двох значеннях:

а) для позначення відповідного процесуального акта (рішення), складеного прокурором – процесуальним керівником або слідчим, який визначений (призначений) керівником органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в кримінальному провадженні, а складене слідчим повідомлення про підозру набирає юридичної сили лише після погодження його прокурором; повідомлення про підозру як процесуальний акт (рішення) має містити відомості, вичерпний перелік яких наведено в ст. 277 КПК України;

б) для позначення відповідного комплексу процесуальних дій (порядку), умовно «вручення» особі письмового повідомлення про підозру в учиненні нею кримінального правопорушення; повідомлення про підозру як комплекс процесуальних дій (порядок) не вичерпується нормами ст. 278 КПК України, а впливає зі змісту інших норм кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Передбачені Кодексом наслідки настають як за фактом складення повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення – процесуального акта (рішення), так і фактом учинення дій щодо вручення такого документа особі в установлений законом строк та спосіб за умови вжиття всіх інших процесуальних дій, які сторона обвинувачення зобов'язана вчинити під час вручення.

Невручення особі (а саме особі окремої категорії) письмового повідомлення про підозру в установлений законом строк і спосіб нівелює процесуальне значення повідомлення про підозру як процесуального акта (рішення), оскільки такий процесуальний документ не здатний спричинити юридичних наслідків для учасників кримінального провадження.

З огляду на зазначене, матеріальною підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності є вчинення нею кримінального правопорушення, а процесуальною – тільки вручення цій особі письмового повідомлення про підозру. Лише після цього сторона обвинувачення набуває повноважень застосувати щодо підозрюваного заходи забезпечення кримінального провадження (наприклад, привід підозрюваного (ст. 140 КПК України); тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом (ст. 148); відсторонення від посади (ст. 154), зокрема тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності (ст. 155-1); арешт майна (ст. 170); запобіжні заходи (ст. 176) тощо).

Оскільки метою цієї статті є обґрунтування пропозицій з удосконалення процедури повідомлення про підозру саме під час складання письмового повідомлення про підозру, ми проаналізуємо теоретичні та практичні аспекти процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання цього процесуального акта (рішення).

Із цього приводу І. В. Рогатюк стверджує, що юридичне значення акта повідомлення особи про підозру полягає в тому, що на стадії досудового розслідування настає новий етап. Він пов'язаний з тим, що в процесі досудового розслідування накопичено достатньо доказів для підозри конкретної особи в учиненні кримінального правопорушення. Цю підозру вперше чітко сформульовано в офіційному документі – повідомленні особі про підозру. У ньому слідчий, прокурор дає першопочатковий висновок про наявність і суть суспільно небезпечного, кримінально караного діяння, вчиненого конкретною особою (Rohatiuk, 2015, p. 121).

Якщо розглядати повідомлення про підозру в аспекті процесуального акта, воно, безумовно, є процесуальним рішенням. Підтвердженням цього є процесуальні норми, закріплені в ст. 110

КПК України, відповідно до яких процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора. Однак ця стаття передбачає, що рішення слідчого, прокурора приймають у формі постанови. Формальна невідповідність вимогам ст. 110 КПК України в аспекті назви – «повідомлення» – у жодному разі не може бути перешкодою, оскільки воно містить усі ознаки процесуального рішення. Додатковим обґрунтуванням цього твердження є зміст положень ст. 277 КПК України, згідно з якими повідомлення про підозру містить характерні ознаки постанови. Крім того, відображення в повідомленні про підозру органом досудового розслідування, прокурором прийнятого ними рішення тягне за собою відповідні процесуальні наслідки. Водночас ця стаття передбачає, що обвинувальний акт також є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення в учиненні кримінального правопорушення та яким завершується досудове розслідування (ч. 4 ст. 110 КПК України).

Таким чином, з метою усунення суперечностей і неоднозначного тлумачення під час застосування інституту повідомлення про підозру цілком логічним видається внесення змін до ст. 110 КПК України, у якій «повідомлення про підозру» слід включити до переліку процесуальних рішень або визначити, що процесуальне рішення у вигляді письмового повідомлення про підозру приймають у формі постанови.

Відповідно до ч. 1 ст. 276 КПК України «Випадки повідомлення про підозру», повідомлення про підозру обов'язково здійснюють у порядку, передбаченому ст. 278 цього Кодексу, у разі: 1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; 2) обрання до особи одного з передбачених цим Кодексом запобіжних заходів; 3) наявності достатніх доказів для підозри особи в учиненні кримінального правопорушення. Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб визначено в главі 37 цього Кодексу.

Законодавчо закріплені «випадки» повідомлення про підозру спричиняють суттєві зауваження з боку науковців, починаючи з назви статті. Слушною є думка, висловлена такими науковцями, як Ю. П. Аленін та І. В. Гловюк, Н. В. Глинська, В. О. Гринюк, І. Г. Івасюк, Т. В. Лукашкіна, О. В. Капліна, Л. М. Гуртієва, І. В. Єрмоменко, які констатували невдале оперування в цій статті терміном «випадки», які є підставами, передумовами для повідомлення про підозру (Yeromenko, 2017, p. 83).

Тому, на нашу думку, необхідним є внесення змін до ст. 276 КПК України, у назві й тексті якої слово «випадки» в усіх відмінках слід замінити словом «підстави» у відповідних відмінках.

Суттєвої критики науковців також зазнала правова норма, закріплена в п. 2 ч. 1 ст. 276 КПК України, оскільки повідомлення про підозру у випадку обрання до особи одного з передбачених КПК України запобіжних заходів апriori не може бути реалізоване, оскільки, згідно з ч. 2 ст. 177 КПК України, підставою для застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри в учиненні особою кримінального правопорушення, а не навпаки. Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків (ч. 1 ст. 177 КПК України). Тобто особа, щодо якої планують застосувати запобіжний захід, уже повинна мати процесуальний статус підозрюваного (Yeromenko, 2017, p. 83).

На нашу думку, за такого законодавчого регулювання відповідна підстава ніколи не може бути застосована на практиці для повідомлення про підозру, а тому цілком логічним буде її вилучення зі ст. 276 КПК України.

Досліджуючи таку підставу, як затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення (п. 1 ч. 1 ст. 276 КПК України), необхідно зазначити, що відповідно до ч. 2 ст. 176 КПК України затримання особи є тимчасовим запобіжним заходом. На перший погляд, формально його можна віднести як до п. 1, так і до п. 2 ч. 1 ст. 276 КПК України. Водночас факт затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення має відмінності від стандартного порядку застосування запобіжного заходу, а саме відповідно до:

- ч. 2 ст. 207, ст. 208 КПК України затримання особи відбувається без ухвали слідчого судді;

- ч. 2 та ч. 3 ст. 278 КПК України письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручають не пізніше ніж за двадцять чотири години з моменту її затримання, у протилежному випадку така особа підлягає негайному звільненню;

- ст. 211 КПК України затримання не може перевищувати сімдесят двох годин з моменту затримання, а ця особа повинна бути доставлена до суду не пізніше ніж за шістьдесят годин з моменту затримання або звільнена.

Закон регламентував випадки затримання особи (ст. 207–208 КПК України), з яких вбачається, що на час затримання особи вже мають існувати певні події, факти, що можуть засвідчити вчинення кримінального правопорушення саме нею. Зрозумілим є твердження, що затримання особи не обов'язково має наслідком складення та вручення їй письмового повідомлення про підозру. Законодавець встановив строк 24 год з моменту затримання саме на збирання доказів причетності особи до вчиненого кримінального правопорушення, які в разі їх належності, допустимості й

достатності буде покладено в основу обґрунтування підозри. У разі їх неотримання в зазначений термін або коли після проведеної перевірки, факт учинення кримінального правопорушення затриманою особою не знайшов об'єктивного підтвердження, затримана особа повинна бути звільнена.

З огляду на таку ситуацію, вважаємо, що повідомлення про підозру особі лише за фактом її затримання на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення (п. 1 ч. 1 ст. 276 КПК України) не може бути окремою (обов'язковою) підставою для здійснення повідомлення про підозру.

Розглядаючи таку підставу повідомлення про підозру, як наявність достатніх доказів для підозри особи в учиненні кримінального правопорушення, можна дійти висновку, що саме їй притаманні родові ознаки для всіх перелічених у ч. 1 ст. 276 КПК України підстав. За змістом «достатність доказів» є єдиною підставою для прийняття рішення щодо повідомлення про підозру, оскільки наявність доказів, що вказує на ймовірне вчинення конкретною особою кримінального правопорушення, які слідчий, прокурор у сукупності вважають достатніми для повідомлення особи про підозру, мають бути ґрунтовно викладені в підозрі.

Стаття 277 КПК України визначає вимоги до змісту письмового повідомлення про підозру як процесуального документа, акта (рішення). Повідомлення про підозру, крім інших відомостей, має містити: а) зміст підозри; б) правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюють особу, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; в) стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюють особу, зокрема зазначення часу, місця його вчинення, а також інших суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру. Убачається, що бракує вимоги «обґрунтованість підозри».

Однак законодавець неодноразово застосовує цю категорію в інших статтях КПК України (п. 1 ч. 3 ст. 132, п. 3 ч. 2 ст. 173, ч. 2 ст. 177, ч. 1 ст. 185, п. 4 ч. 1 ст. 190, п. 1 ч. 1 ст. 194, ст. 295, ст. 295-1 КПК України).

Оскільки достатність – це оцінна категорія, у кожному кримінальному провадженні за внутрішнім переконанням слідчий, прокурор вирішує питання про достатність доказів для підозри, обґрунтування якої (тобто її зміст) покладено в основу процесуального документа, акта (рішення).

На думку Є. В. Воротинцева та І. В. Єрьоменка, слідчий, прокурор у письмовому повідомленні, спираючись на отримані під час досудового розслідування докази, викладають власну думку щодо вчиненого правопорушення. Вона, з одного

боку, визначається конкретною нормою Кримінального кодексу України; з другого – змістовне навантаження, обґрунтованість і вмотивованість викладених фактів – це власне (авторське) бачення слідчого, прокурора, що становить внутрішній аспект письмового повідомлення про підозру. Вона об'єктивує рішення слідчого, прокурора про достатність доказів для повідомлення особи про підозру, а також охоплює власне зміст підозри, який визначає пізнавальний результат діяльності цих суб'єктів (Yeromenko, 2017, p. 84 & Vorotyntsev, 2014, p. 90-96).

У чинному законодавстві, на жаль, немає визначення поняття обґрунтованої підозри, проте її суть і правовий зміст часто ставали предметом дослідження серед наукової спільноти й ґрунтовно висвітлені в науковій літературі. Аспекти обґрунтованої підозри досліджували О. В. Капліна, М. Є. Громова, І. В. Гловук, Н. В. Глинська, Г. Ю. Юдківська, Х. Р. Слюсарчук, О. В. Расторгуєв та ін.

Визначення терміна «обґрунтована підозра» міститься в рішеннях Європейського суду з прав людини, практику якого в кримінальному провадженні застосовують відповідно до ч. 2 ст. 8 та ч. 5 ст. 9 КПК України. Зокрема, у п. 175 рішення у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квітня 2011 року «суд повторює, що термін "обґрунтована підозра" означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення (див. рішення у справі «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства» (Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom) від 30 серпня 1990 року, п. 32, Series A, № 182)» ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2011).

Відповідні правові позиції також досліджували вітчизняні науковці (Yednak, Vitiuk, Krut, & Grokholskyi, 2020, p. 425).

Стандарт обґрунтованості підозри, сформульований у Конвенції та практиці ЄСПЛ, використовують і в міжнародному судочинстві, зокрема Міжнародного кримінального суду (Amrutanshu, & Dhruv, 2016).

Факти, що підтверджують «обґрунтовану підозру», не повинні бути такого самого рівня, як факти, на яких має ґрунтуватися обвинувальний вирок чи навіть пред'явлення обвинувачення, про що зазначено в рішенні ЄСПЛ у справі «Броуган та інші проти Сполученого Королівства» ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1988).

Зазначені стандарти доказування застосовують і в інших країнах, зокрема в країнах Азії, а саме Федеративній Демократичній Республіці Непал, де такі автори, як Rajit Bhakta Pradhananga & Kunshang Lama зауважують про вагомість формування у свідомості обвинувача добресо-

вісної підозри щодо особи, якій має бути висунуто підозру (Pradhananga, & Kunshang, 2018, p. 32).

Слушним видається висновок Х. Р. Слюсарчука, що однією з ключових ознак, яка характеризує стандарт доказування «обґрунтована підозра» в кримінальному провадженні, є багаторівневність відповідної категорії. Зокрема, під час здійснення кримінального провадження «обґрунтована підозра» має посилюватися за рівнем «обґрунтованості» припущення про вчинення кримінального правопорушення конкретною особою. Важливим для усвідомлення сутності стандарту доказування «обґрунтована підозра» є висновок, відповідно до якого «обґрунтованість» підозри під час здійснення кримінального провадження має посилюватися, але самостійність значення обґрунтованої підозри як стандарту доказування в кримінальному провадженні знижується. І, навпаки, що менша «обґрунтованість» підозри необхідна для прийняття рішення, то самостійніше значення обґрунтованої підозри як стандарту доказування в кримінальному провадженні (Sliusarchuk, 2017, p. 238).

Рівень переконаності, необхідний для прийняття рішення відповідно до стандарту доказування «обґрунтована підозра», зумовлений правовим змістом рішення, яке слід прийняти, або дією, яку необхідно вчинити (затримати особу, повідомити про підозру, звернутися з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, прийняти ухвалу про застосування відповідного заходу забезпечення кримінального провадження тощо) і рівнем обґрунтованості підозри, який залежить від вагомості доказів, що його підтверджують.

Аналіз підстав повідомлення особі про підозру, які містяться в ч. 1 ст. 276 КПК України, надає можливість, на думку О. В. Капліної, поділити їх залежно від кількості доказів, які обґрунтовують підозру, на два види. До першого виду належать випадки, коли слідчому та/або прокурору вже відомо про факт учинення кримінального правопорушення певною особою: зібрано достатні докази для підозри особи в учиненні кримінального правопорушення та/або щодо особи необхідно обрати один із запобіжних заходів (п. 2, 3 ч. 1 ст. 276 КПК України). До другого виду належать випадки, коли доказів ще замало, знання слідчого чи прокурора на цьому етапі є невизначеними, неповними, уривчастими, а висновку щодо вчинення кримінального правопорушення певною особою можна дійти лише на підставі того, що її затримано на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення (п. 1 ч. 1 ст. 276 КПК України) (Karłina, 2013, p. 239-240).

Тому рівень переконаності слідчого та/або прокурора, необхідний для прийняття рішення

про повідомлення про підозру особі, залежно від підстав такого повідомлення буде різним, з огляду на достатність інформації, яка наявна в кримінальному провадженні на час прийняття такого рішення. Тобто якщо особі повідомлено про підозру з підстав її затримання на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення, то «обґрунтованість» підозри буде мінімальною, оскільки підозру в цьому випадку обґрунтовують фактом затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення, а також доказами, які вдалося отримати стороні обвинувачення протягом 24 год з часу затримання. І навпаки, рівень обґрунтованості підозри у випадку, коли слідчому та/або прокурору вже відомо про факт учинення кримінального правопорушення конкретною особою і повідомлення про підозру здійснюють на підставі наявності достатніх доказів для підозри особи в учиненні кримінального правопорушення, то рівень переконаності необхідний для такого повідомлення, відповідно до стандарту доказування, «обґрунтована підозра» буде мати найвищий рівень.

Дослідження потребує проблематика реалізації стандарту доказування «обґрунтована підозра» під час вирішення питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Науковці намагаються з'ясувати, чи достатньо факту вручення особі письмового повідомлення про підозру з метою вирішення питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжного заходу (Hromova, 2015, p. 41). Безперечно, з метою прийняття рішення про повідомлення особі про підозру застосовують стандарт обґрунтованої підозри. Однак з метою прийняття рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження відповідний стандарт доказування має набутися якісно вищого рівня, оскільки обґрунтована підозра, яка становить підставу для повідомлення особі про підозру на час складення, не забезпечує необхідного рівня переконаності слідчого судді для прийняття рішення про застосування певного виду заходу забезпечення кримінального провадження.

На думку М. Є. Громової, обґрунтованою слід вважати підозру за наявності таких принципових обставин: вручено письмове повідомлення про підозру з обов'язковим посиланням на докази вчинення особою кримінального правопорушення; наявність у матеріалах кримінального провадження доказів, що підтверджують учинення особою кримінального правопорушення; доведення перед судом вагомості й достатності наявних доказів про вчинення особою кримінального правопорушення; оцінення судом доказів учинення особою кримінального правопорушення. За відсутності

хоча б однієї із зазначених складових не йдеться про підозру як обґрунтовану на момент застосування запобіжного заходу (Hromova, 2015, p. 43).

Поділяє такий підхід Х. Р. Слюсарчук, однак зазначає, що має йтися не про «докази вчинення особою кримінального правопорушення та наявності в матеріалах кримінального провадження доказів, що підтверджують учинення особою кримінального правопорушення», а про докази, які вказують на підозру особи в учиненні кримінального правопорушення та наявності у матеріалах кримінального провадження доказів, що підтверджують підозру особи в учиненні кримінального правопорушення (Sliusarchuk, 2017, p. 240).

Тому докази, які вказують на підозру, і докази, які підтверджують підозру, не є якісно однаковими категоріями. У цьому й полягає якісна зміна рівня обґрунтованості підозри з метою прийняття рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжного заходу.

Наявність таких складових, як доведення перед судом вагомості й достатності наявних доказів, які підтверджують підозру особи в учиненні кримінального правопорушення, та оцінювання судом відповідних доказів, безумовно, позначаються на рівні обґрунтованості підозри для застосування заходу забезпечення кримінального провадження, що також забезпечують якісно вищий рівень обґрунтованості підозри як стандарту доказування в кримінальному провадженні.

Такий висновок додатково підтверджують положення п. 1 ч. 1 ст. 194 КПК України, відповідно до якого під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, що засвідчують наявність обґрунтованої підозри в учиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення.

Цю норму імплементовано до вітчизняного законодавства з огляду на практику ЄСПЛ. Зокрема, у п. 64 рішення у справі «Єлоєв проти України» від 6 листопада 2008 року зазначено: «Пункт 4 ст. 5 Конвенції забезпечує заарештованим чи затриманим особам право на перегляд матеріально-правових і процесуальних умов, які, з погляду Конвенції, є суттєвими для забезпечення "законності" позбавлення свободи. Це означає, що компетентний суд має перевірити не лише дотримання процесуальних вимог національного законодавства, а й обґрунтованість підозри, яка стала підставою для затримання, а також мети, з якою застосовували затримання та подальше тримання під вартою» ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2008).

Тому цілком логічним видається передбачення законодавцем обов'язку слідчого судді, суду

постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявності усіх обставин, окреслених у ч. 1 цієї статті, зокрема, наявності обґрунтованої підозри в учиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 194 КПК України). На жаль, цей обов'язок майже не виконують на практиці.

Відповідно до ч. 1 ст. 193 КПК України, розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюють за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, що також забезпечує якісно вищий рівень обґрунтованості підозри під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу завдяки такій засаді кримінального провадження, як змагальність сторін і свобода в поданні ними суду своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості (ст. 7, 22 КПК України). Суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків (ч. 6 ст. 22 КПК України). Таким чином, в умовах наявності двох сторін, які самостійно обстоюють протилежні правові позиції, рівень обґрунтованості підозри набуває вищого ступеня, що забезпечує переконаність слідчого судді, суду в необхідності прийняття рішення про застосування запобіжного заходу, або, як зазначено вище, може призвести до встановлення «відсутності» обґрунтованої підозри, що матиме наслідком постановлення слідчим суддею, судом ухвали про відмову в застосуванні запобіжного заходу.

Можна стверджувати, що залежно від правового характеру рішення, яке має бути прийнято в кримінальному провадженні, обґрунтованість підозри за способом формування може бути встановлена як односторонньою діяльністю сторони обвинувачення, так і за результатами змагального процесу.

Після встановлення обґрунтованої підозри як підстави для застосування запобіжного заходу в кримінальному провадженні обґрунтованість цієї підозри під час безпосереднього застосування запобіжного заходу має продовжувати не тільки існувати, а й підвищуватися за рівнем обґрунтованості. Рівень обґрунтованості підозри, який був наявний на час обрання запобіжного заходу, такого як тримання під вартою, не може бути прийнятним під час вирішення питання про продовження строків тримання під вартою.

На цьому принципі неодноразово акцентував увагу у своїх рішеннях ЄСПЛ. Зокрема, у п. 219 рішення у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квітня 2011 року «суд нагадує, що питання про те, чи є тривалість тримання під вартою розумною, не

можна вирішувати абстрактно. Наявність підстав для залишення обвинуваченого під вартою слід оцінювати в кожній справі з урахуванням її особливостей. Продовжуване тримання під вартою може бути виправданим заходом у тій чи іншій справі лише за наявності чітких ознак того, що цього вимагає справжній інтерес суспільства, який, незважаючи на існування презумпції невинуватості, переважає інтереси забезпечення права на свободу (див. рішення у справі «Єчюс проти Литви» (Jecius v. Lithuania), № 34578/97, п. 93, ECHR 2000-IX). Подальше існування обґрунтованої підозри в учиненні затриманою особою злочину є обов'язковою і неодмінною умовою (sine qua non) належності її продовжуваного тримання під вартою. Але зі спливанням певного часу така підозра перестає сама по собі бути виправданням для позбавлення особи свободи, і судові органи повинні вмотивовувати свої рішення про продовження тримання її під вартою іншими підставами (див. рішення у справі «Яблонський проти Польщі» (Jabloniski v. Poland), № 33492/96, п. 80, від 21 грудня 2000 року). Крім того, такі підстави мають бути чітко зазначені національними судами, й аргументи «за» і «проти» звільнення з-під варти не повинні бути «загальними й абстрактними» (див. рішення у справах «Іловецький проти Польщі» (Ilowiecki v. Poland), № 27504/95, п. 61, від 4 жовтня 2001 року, та «Смирнова проти Росії» (Smirnova v. Russia), № 46133/99 і 48183/99, п. 63, ECHR 2003-IX) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2011).

З огляду на зазначене, обґрунтована підозра як стандарт доказування в кримінальному провадженні є багаторівневою категорією, яка залежно від правового характеру рішення, що необхідно прийняти під час кримінального провадження, не завжди формується в умовах змагальності, однак завжди наділена динамічним характером, її не можна розглядати лише як загальну вимогу, після досягнення чи виконання якої втрачається її первинне значення.

Також науковці виокремлюють суб'єктивний та об'єктивний критерії обґрунтованої підозри. Перший означає, що підозра має бути добросовісною, тобто особа, яка виконала затримання, має щиро підозрювати затриманого в учиненні злочину; другий – що об'єктивно наявні дані про причетність особи до вчинення правопорушення. Такими даними можуть бути дії самого «підозрюваного», наявність документів, показання очевидців (Kostenko, 2016).

Основою підозри мають бути фактичні дані, отримані в передбаченому Законом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що

мають значення для кримінального провадження й підлягають доказуванню в кримінальному провадженні. Процесуальними джерелами отримання фактичних даних є показання, речові докази, документи, висновки експертів (ст. 84 КПК України). Безумовно, отримані під час досудового розслідування кримінального провадження фактичні дані мають в обов'язковому порядку бути належними, достовірними й допустимими (ст. 85–88 КПК України).

Виключний перелік обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, передбачений ст. 91 КПК України, серед яких: подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); винуватість обвинуваченого в учиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Доказування полягає в збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

На думку О. В. Расторгуєва, легальне визначення доказів у ст. 84 КПК України за своїм змістом обмежує суб'єктивне оцінювання, що ґрунтується на сформованих під певним впливом критеріях. Однак сукупність фактичних даних – доказів, які будуть достатні, щоб переконати об'єктивного спостерігача, для обґрунтованої підозри, – нерозривно пов'язана з обвинувальною позицією сторони обвинувачення. Водночас слідчий та/або прокурор на стадії досудового розслідування керуються, з огляду на процесуальну позицію, іншими принципами. Такі принципи мають спільну мету – обвинувачення. Тому стратегія досудового розслідування в сукупності із запланованими гласними та/або негласними слідчими (розшуковими) діями вибудовується виключно з позиції обвинувачення. На підставі цього доходимо висновку, що повідомлення про підозру – це суб'єктивне, таке, що ґрунтується на відповідній структурі складу злочину, формулювання підозри уповноваженим суб'єктом у формі певної тези, яка лише в процесі досудового розслідування може перерости у твердження, що оформлюють відповідним кримінальним процесуальним актом – обвинувальним актом (Rastorhiev, 2019, p. 181-182).

На жаль, таке «об'єктивне» оцінювання достатності доказів на практиці нерідко призводить до зволікання з прийняттям слідчим та/або прокурором такого процесуального рішення, як повідомлення про підозру, що спричиняє позбавлення можливості реалізації особою свого права на захист.

Згідно з рішенням у справі «Шабельник проти України» (заява № 16404/03) від 19 лютого 2009 року, Суд встановив, що, не маючи формального статусу підозрюваного внаслідок зволікання, фактично підозрювану особу викривають органи кримінального переслідування без можливості реалізації нею свого права на захист, що позбавляє її можливості захищатися від первісного кримінального переслідування ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2009).

Законодавче закріплення протидії цьому негативному явищу передбачено в ст. 87 КПК України, відповідно до якої недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій унаслідок істотного порушення прав і свобод людини, зокрема, отримані з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні, а також які отримані внаслідок порушення права особи на захист.

Отже, усі докази й інформація про такі докази, що були отримані від особи, яка на цей момент перебувала в статусі свідка, а згодом набула статусу підозрюваного, обвинуваченого, унаслідок описаного вище зволікання, мають бути визнані слідчим суддею, судом недопустимими.

Досліджуючи аспекти процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру, окремо необхідно акцентувати увагу на ст. 216 КПК України, у якій визначено підслідність органів досудового розслідування. Відповідно до ч. 1 ст. 9 КПК України, під час кримінального провадження прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно дотримуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

У юридичній енциклопедії міститься визначення підслідності як сукупності встановлених законом ознак кримінальних проваджень, відповідно до яких встановлюється конкретний слідчий орган, компетентний провадити досудове слідство (Tertyshnyk, 1998).

На підставі вимог ст. 216 КПК України розмежовано компетенцію слідчих різних органів досудового розслідування, до яких належать і слідчі органів: 1) Національної поліції; 2) безпеки; 3) що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; 4) державного бюро

розслідувань; а також детективи Національного антикорупційного бюро України. Закон для кожного органу досудового розслідування визначає злочини, розслідування яких віднесено до їхньої підслідності. Тобто здійснювати регламентовані законом процесуальні дії та приймати процесуальні рішення слідчий зобов'язаний відповідно до встановленої підслідності. Встановлення підслідності пов'язане насамперед із визначенням «компетенції».

На підтвердження такої правової позиції свідчить лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 13 вересня 2016 року № 9-2388/0/4-16, у якому надано відповідь на звернення заступника Генерального прокурора України – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Н. І. Холодницького від 25 серпня 2016 року № 06-361вих-16 (вх. № 1138/0/1-16 від 26 серпня 2016 року) щодо окремих питань, пов'язаних із процесуальними наслідками порушення правил підслідності під час досудового розслідування. На думку суддів судової палати у кримінальних справах ВССУ, проведення досудового розслідування кримінального провадження, зокрема проведення окремих слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження тощо органом, до компетенції якого згідно із процесуальним законодавством не віднесено його здійснення, порушує загальні засади законності здійснення кримінального провадження, закріплені у ст. 9 КПК України, й унеможливорює виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України. З огляду на це, варто зазначити, що відповідно до положень п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК України недопустимими визнають докази, що були отримані після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених цим Кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень ("Lyst Vyshchoho spetsializovanoho sudu", 2016).

Крім цього, слід зосередити увагу й на ч. 5 ст. 36 КПК України, у якій передбачено, що Генеральний прокурор, керівник регіональної прокуратури, їх перші заступники й заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, зокрема слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування. Заборонено доручати здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, віднесеного до підслідності Національ-

ного антикорупційного бюро України, іншому органу досудового розслідування.

На підставі дослідження сутності цієї норми встановлено, що законодавець надає чітко визначеним прокурорам право доручити здійснення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування лише в разі неефективного досудового розслідування. По-перше, для встановлення критеріїв неефективності в кримінальному провадженні протягом певного часу має здійснюватися досудове розслідування. По-друге, за цей час проведені процесуальні дії та прийняті рішення мають виявитися неефективними. По-третє, оцінку ефективності має здійснити відповідний прокурор, і в разі підтвердження неефективності він має винести постанову, у якій зазначити про встановлені ним фактичні обставини, на підставі чого він дійшов висновку про неефективність досудового розслідування.

У практиці застосування цієї правової норми непоодинокими є випадки її порушення. Трапляються факти доручення здійснення досудового розслідування іншому органу як порушення вимог ст. 216 КПК України навіть без здійснення досудового розслідування належним органом або здійснення його протягом нетривалого часу. Є випадки передоручення за відсутності неефективного досудового розслідування. Чисельними є факти відсутності будь-якої аргументації щодо встановленої неефективності в постановках прокурорів. До суб'єктивних причин таких порушень належить особиста «процесуальна недисциплінованість» відповідних прокурорів, а об'єктивною, на нашу думку, є відсутність можливості процесуального оскарження прийнятого рішення.

Тому проведення подальшого досудового розслідування органом, якому без додержання вимог ч. 5 ст. 36 КПК України в частині обов'язкового встановлення попередньої неефективності досудового розслідування доручено його здійснення, не буде вважатися встановленим відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства України.

Таким чином, процесуальні рішення мають ухвалювати уповноважені суб'єкти на підставі вимог кримінального процесуального законодавства, зокрема щодо чітко визначеної та розмежованої компетенції, що є важливою гарантією забезпечення прав і свобод людини й громадянина та ухвалення законних і справедливих рішень у кримінальному провадженні.

Додатково зауважимо, що особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб визначено в главі 37 КПК України (ст. 480–483).

Законодавець у ст. 480 КПК України визначає перелік осіб, щодо яких передбачено особливий порядок кримінального провадження, що є виявом диференціації кримінальної процесуальної форми шляхом визначення особливого порядку проведення слідчих (розшукових) і процесуальних дій стосовно осіб, які мають особливий публічний правовий статус у суспільстві.

Згідно зі ст. 480 КПК України, особливий порядок кримінального провадження застосовують щодо народного депутата України; судді, судді Конституційного Суду України, судді Вищого антикорупційного суду, а також присяжного на час виконання ним обов'язків у суді, голови, заступника голови, члена Вищої ради правосуддя, голови, заступника голови, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; кандидата в президенти України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; голови, іншого члена Рахункової палати; депутата місцевої ради; адвоката; Генерального прокурора, його заступника, прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури; директора та працівників Національного антикорупційного бюро України; голови Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступника. У ч. 1 ст. 481 КПК України визначено порядок повідомлення про підозру зазначеним особам.

Донедавна серед науковців і практиків тривали дискусії щодо порядку здійснення повідомлення про підозру цій категорії осіб. Наукові позиції із цього питання, як і судова практика, не є однозначними. Деякі вчені термін «здійснення повідомлення про підозру» розглядають крізь призму системного аналізу норм КПК України як сукупність процесуальних дій слідчого та/або прокурора, зміст яких полягає в установленні юридичних і фактичних підстав для повідомлення про підозру (ст. 276 КПК України), складенні письмового процесуального документа (повідомлення про підозру) (ст. 277 КПК України) і його врученні особі (ст. 278 КПК України), а також дій щодо встановлення точного місцезнаходження особи й самої особи, якій має бути вручено повідомлення про підозру, роз'ясненні прав підозрюваному, а на його прохання – детальному роз'ясненні кожного із зазначених прав, що є невід'ємним обов'язковим етапом процедури повідомлення про підозру (ч. 2, 3 ст. 276 КПК України). Тобто виконання комплексу зазначених вище процесуальних дій у нерозривній єдності належить до виключних повноважень прокурорів, передбачених у ч. 1 ст. 481 КПК України.

На думку інших, підписання письмового повідомлення про підозру визначеним прокурором і фактичне його вручення іншим

прокурором або слідчим на підставі доручення не суперечить вимогам чинного законодавства.

Своєрідним завершенням наукової дискусії щодо належної реалізації аналізованих норм стало набрання чинності 17 жовтня 2019 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства» № 187-IX, який ст. 481 КПК України доповнив частиною другою такого змісту: Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його заступник, керівник регіональної прокуратури може доручити іншим прокурорам здійснити письмове повідомлення про підозру особам, визначеним ч. 1 цієї статті, у порядку, передбаченому ч. 1 і 2 ст. 278 цього Кодексу.

Це надзвичайно важливі зміни до законодавства, оскільки невизначеність цього питання мала суттєві негативні наслідки. Вважаємо, що Генеральний прокурор справді не повинен їхати до судді й особисто вручати йому повідомлення про підозру. Суть цих гарантій полягає в тому, що повідомлення особі про підозру, стосовно якої здійснюють особливий порядок кримінального провадження, у вигляді письмового процесуального документа, акта (рішення) має приймати й підписувати прокурор, який займає за статусом позицію не нижче, ніж визначений у ч. 1 ст. 481 КПК України.

Наукова новизна

Отже, ми висвітлили деякі проблемні питання, пов'язані з процесуальною діяльністю сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру. Складнощі в цих випадках виникають тому, що законодавець не цілком дотримався принципу правової (юридичної) визначеності в частині такої загальноправової категорії, як «якість і точність закону», що має надзвичайне значення у формуванні та функціонуванні системи права демократичної держави. Європейський суд у своїх рішеннях неодноразово доходив висновку, що принцип правової визначеності є одним із фундаментальних аспектів верховенства права. За таких обставин

практичне застосування норм є неоднозначним, часто хибним з позицій дотримання засад кримінального провадження. Усунення досліджених недоліків можливе лише внаслідок внесення відповідних змін до КПК України, які й було запропоновано. Окремо за результатами здійсненого аналізу сформульовано авторське комплексне визначення поняття «повідомлення про підозру».

Висновки

Повідомлення про підозру – це результат розумової (інтелектуальної) діяльності слідчого та/або прокурора щодо оцінки наявних у матеріалах кримінального провадження доказів, які переконливо засвідчують імовірність учинення кримінального правопорушення певною особою, що відображають у процесуальному документі, акті (рішенні), який складають у письмовій формі уповноважені суб'єкти відповідно до вимог кримінального процесуального закону України, зокрема щодо чітко визначеної та розмежованої компетенції, і вручають особі, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, що зумовлює набуття цією особою процесуального статусу підозрюваного.

Законодавчі положення, що регламентують інститут повідомлення про підозру, потребують чіткого врегулювання, яке надасть можливість уникнути суперечностей у процесі їх правозастосування, у зв'язку із чим пропонуємо:

1) внести зміни до ст. 110 КПК України, у якій «повідомлення про підозру» включити до переліку процесуальних рішень або визначити, що процесуальне рішення у вигляді письмового повідомлення про підозру приймають у формі постанови;

2) внести зміни до ст. 276 КПК України, у назві й тексті якої слово «випадки» в усіх відмінках замінити словом «підстави» у відповідних відмінках;

3) у ст. 276 КПК України п. 2 ч. 1 вилучити.

Сподіваємося, що здійснене нами дослідження приверне увагу законодавця та практичних працівників і допоможе підвищити якість й ефективність аналізованої діяльності.

REFERENCES

- Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy (1970-1980) [Academic Interpretative Dictionary of the Ukrainian Language (1970-1980)]. (Vols. 1-11). Retrieved from <http://sum.in.ua/s/Povidomlennja> [in Ukrainian].
- Alenin, Yu.P., & Hloviuk, I.V. (2014). Povidomlennia pro pidozru: zahalna kharakterystyka ta problemy udoskonalennia [Suspicious message: general characteristics and improvement issues]. *Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1, 162 [in Ukrainian].
- Amrutanshu, D., & Dhruv, Sh. (2016). Arrest Warrants at the International Criminal Court: Reasonable Suspicion or Reasonable Grounds to Believe? *International Criminal Law Review*, 16(1), 158-176. Retrieved from https://brill.com/view/journals/icla/16/1/article-p158_6.xml. doi: <https://doi.org/10.1163/15718123-01601004>.

- Blahuta, R.I., Hutsuliak, Yu.V., & Dufeniuk, O.M. (et al.). (2019). *Kryminalnyi protses [Criminal process]*. A.Ya. Khytra, R.M. Shekhavtsov, V.V. Lutsyk (Eds.). Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
- Hromova, M.Ye. (2015). Obgruntovana pidozra yak pidstava zastosuвання запобіжних заходів [There is reasonable suspicion as a basis for taking precautionary measures]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy, Journal of the Academy of Advocacy of Ukraine*, 2(27), 8, 41-43. Retrieved from <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/download/813/777> [in Ukrainian].
- Hryniuk, V.O. (2017). Povidomlennia pro pidozru yak forma zdiisnennia pervynnoho obvynuvachennia [Suspect notification as a form of primary prosecution]. *Forum prava, Forum of Law*, 1, 20. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_1_6.pdf [in Ukrainian].
- Hurtieva, L.M. (2017). Naukovi kontseptsii pidstav pryiniattia rishennia pro povidomlennia pro pidozru [Наукові концепції підстав прийняття рішення про повідомлення про підозру]. *Pravova Derzhava, Constitutional state*, 28, 102 [in Ukrainian].
- Hurtieva, L.M., & Lukashkina, T.V. (2016). *Teoriia dokaziv u kryminalnomu sudochynstvi [Theory of evidence in criminal proceedings]*. Odesa: Feniks Retrieved from http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10872/Gurt%D1%96%D1%94va%2C%20Lukashk%D1%96na_Teor%D1%96ia%20dokaz%D1%96v%20u%20krim%D1%96na%20nomu%20sudochinstv%D1%96_OK.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
- Kaplina, O.V. (2013). Pidozra u kryminalnomu provadzhenni: poniattia, oznaky, sutnist [Suspicion in criminal proceedings: concepts, signs, substance]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 239-240. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4679/1/43.pdf> [in Ukrainian].
- Kaplina, O.V. (2017). Povidomlennia pro pidozru: protystoiannia pravovykh pozytsii storin obvynuvachennia ta zakhystu [Suspicion Report: Confronting the legal positions of the prosecution and defense parties]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 12, 74-81. Retrieved from https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2017_12/pravo_2017_12_s7 [in Ukrainian].
- Konventsia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: vid 4 lystop. 1950 r. [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms from November 4, 1950.]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].
- Kostenko, S.K. (2016). Problemni pytannia isnuiochoho pidkhodu do vyznachennia dotrymannia konstytutsiinykh prav i svobod hromadianyna pry povidomlenni pro pidozru u vchynenni kryminalnogo pravoporushennia [Problematic Issues of the Existing Approach to Determining the Constitutional Rights and Freedoms of a Citizen When Reporting a Suspicion of a Criminal Offense]. *Visnyk Asotsiatsii slidchykh suddiv Ukrainy, Bulletin of the Association of Investigative Judges of Ukraine*, 1, 34-36 [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [The Criminal Procedure Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
- Lyst Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozhliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 13 veresnia 2016 roku No. 9-2388/04-16 [Letter from the High Specialized Court of Ukraine on Civil and Criminal Cases from September 13, 2016]. (n.d.). *search.ligazakon.ua*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/VRR00209.html [in Ukrainian].
- Posvystak, O.M. (2019). Zdiisnennia povidomlennia pro pidozru osobam, shchodo yakykh zdiisnuetsia osoblyvyi poriadok kryminalnogo provadzhennia [Reporting suspicion to persons subject to special criminal proceedings]. *Pidpriemstvo, hospodarstvo i pravo, Enterprise, economy and law*, 5, 280-285. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.5.52> [in Ukrainian].
- Pradhananga, R.B., & Kunshang, L. (2018). An Analytical Study of Culpable Homicide (Kartabya Jyan) under the Muluki Criminal (Code) Act, 2074 BS. *Prosecution journal*, 4, 1-61. Retrieved from https://ag.gov.np/storage/postFile/Prosecution%20Journal,%20Vol%204_1544166889.pdf.
- Rastorhiev, O.V. (2019). Povidomlennia pro pidozru: problemy pryiniattia protsesualnogo rishennia [Suspect reporting: procedural decision issues]. *Yurydychnyi visnyk "Povitriane i kosmichne pravo", Legal Bulletin "Air and Space Law"*, 2(51), 181-182. Retrieved from <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/13797>. doi: 10.18372/2307-9061.51.13797 [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Brougan ta inshi proty Spoluchenoho Korolivstva" vid 29 lystopada 1988 roku [Judgment of the European Court of Human Rights in Brogan and Others v. The United Kingdom of 29 November 1988]. *Case of Brogan and others v. the United Kingdom*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/view/so0662?an=2> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Nechyporuk i Yonkalo proty Ukrainy" (zaiava No. 42310/04) vid 21 kvitnia 2011 roku [Judgment of the European Court of Human Rights in the case of Nechiporuk and Jonkalo v. Ukraine (application No. 42310/04) from April 21, 2011]. *Case of Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683 [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Shabelnyk proty Ukrainy" (zaiava No. 16404/03) vid 19 liutoho 2009 roku [Judgment of the European Court of Human Rights in the case of Shabelnik v. Ukraine (application No. 16404/03) from February 19, 2009]. *Case of Shabelnyk v. Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457 [in Ukrainian].

- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Yeloev proty Ukrainy" (zaiava No.17283/02) vid 6 lystopada 2008 roku [Judgment of the European Court of Human Rights in the case of Eloev v. Ukraine (application No. 17283/02) from November 6, 2008]. *Case of Yeloev v. Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_433 [in Ukrainian].
- Rohatiuk, I.V. (2015). Povidomlennia pro pidozru: znachennia instytutu ta problemy pravozastosuvannia [Suspect reporting: The importance of the institute and the problems of law enforcement]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 3, 121. Retrieved from <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/263/263> [in Ukrainian]
- Shcherbak, I.A. (2019). Povidomlennia pro pidozru: aktualni pytannia [Suspicious message: current issues]. *Pravove zabezpechennia intehtatsii Ukrainy v yevropeyskyi politychnyi, ekonomichnyi, bezpekovy, intelektualnyi prostir, Legal support for Ukraine's integration into the European political, economic, security, intellectual space: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (p. 435). Khmelnytskyi. Retrieved from <http://jlsouk.donnu.edu.ua/article/view/6860/6892> [in Ukrainian].
- Shcherbak, I.A. (2019). Problemni aspekty protsedury povidomlennia pro pidozru v konteksti realizatsii pryntsyphu verkhovenstva prava [Problematic aspects of the procedure for reporting suspicion in the context of the implementation of the rule of law]. *Pravnychy chasopys Donetskoho universytetu, Law Journal of Donetsk University*, 1(37), 103. Retrieved from <http://jpch.donnu.edu.ua/article/view/7441/7454>. doi: 10.31558/2518-7953.2019.1.12 [in Ukrainian].
- Sliusarchuk, Kh.R. (2017). Standart dokazuvannia "obgruntovana pidozra" u kryminalnomu provadzhenni [The standard of proof is "reasonable suspicion" in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu, Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, 42, 238-240. Retrieved from <http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.42/58.pdf> [in Ukrainian].
- Tertyshnyi, V.M. (1998). Pidslidnist [Consistency]. *Yurydychna entsyklopediia (1998-2004), Legal Encyclopedia (1998-2004)*. (Vols. 1-6). Yu.S. Shemshuchenko (Eds.). Kyiv. Ukr. Entsyklopediia [in Ukrainian].
- Vorotyntsev, Ye.V. (2014). Informatyvnist pismovoho povidomlennia pro pidozru v systemi zmahalnogo kryminalnogo sudochynstva Ukrainy [The informative nature of the written notice of suspicion in the system of competitive criminal proceedings in Ukraine]. *Visnyk prokuratury, Procurator's Bulletin*, 1(151), 90-96 [in Ukrainian].
- Yednak, V., Vitiuk, D., Krut, K., & Grokholskyi, V. (2020). Ensuring the Rights of the Person When Notifying of Suspicion or Detention on Suspicion of Committing a Criminal Offense. *Amazonia Investiga*, 9(25), 423-428. Retrieved from <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1089>.
- Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia po derzhavi za sichen-hruden 2019 r. [January-December 2019 Uniform Crime Report by State]. (n.d.). *old.gp.gov.ua*. Retrieved from https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&c=fo [in Ukrainian].
- Yeromenko, I.V. (2017). Vdoskonalennia protsedury povidomlennia osobi pro pidozru u vchynenni kryminalnogo pravoporushennia [Improvement of the procedure for notifying a person of a suspected criminal offense]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy, Bulletin of the National Academy of Public Prosecutor's Office of Ukraine*, 1(47), 83-84. Retrieved from http://www.visnyknapu.gp.gov.ua/files/issues-2017/Visnyk-NAPU_1_2017.pdf [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980) : словник укр. мови : в 11 т. 1975 р. Т. 6. С. 475.
URL: <http://sum.in.ua/s/pidozra>.
- Аленін Ю. П., Гловюк І. В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 162.
- Amrutanshu D., Dhruv Sh. Arrest Warrants at the International Criminal Court: Reasonable Suspicion or Reasonable Grounds to Believe? *International Criminal Law Review*. 2016. Vol. 16. Issue 1. P. 158–176.
URL: https://brill.com/view/journals/icla/16/1/article-p158_6.xml. doi: <https://doi.org/10.1163/15718123-01601004>.
- Кримінальний процес : підручник / [Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.] ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцка. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 2. 616 с.
- Громов М. Є. Обґрунтована підозра як підстава застосування запобіжних заходів. *Часопис Академії адвокатури України*. 2015. № 2 (27). Т. 8. С. 41–43. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/download/813/777>.
- Гринюк В. О. Повідомлення про підозру як форма здійснення первинного обвинувачення. *Форум права*. 2017. № 1. С. 20. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_1_6.pdf.
- Гуртієва Л. М. Наукові концепції підстав прийняття рішення про повідомлення про підозру. *Правова держава*. 2017. № 28. С. 102.
- Гуртієва Л. М., Лукашкіна Т. В. Теорія доказів у кримінальному судочинстві : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 80 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10872/Gurt%D1%96%D1%94va%2C%20Lukashk%D1%96na_Teor%D1%96ia%20dokaz%D1%96v%20u%20krim%D1%96nal%60nomu%20sudochinstv%D1%96OK.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

- Капліна О. В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 239–240. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4679/1/43.pdf>.
- Капліна О. В. Повідомлення про підозру: протистояння правових позицій сторін обвинувачення та захисту. *Право України*. 2017. № 12. С. 74–81. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2017_12/pravo_2017_12_s7.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- Костенко С. К. Проблемні питання існуючого підходу до визначення дотримання конституційних прав і свобод громадянина при повідомленні про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. *Вісник Асоціації слідчих суддів України*. 2016. № 1. С. 34–36.
- Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
- Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 13 вересня 2016 року № 9-2388/0/4-16. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00209.html.
- Посвистак О. М. Здійснення повідомлення про підозру особам, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 5. С. 280–285. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.5.52>.
- Pradhananga R. B., Kunshang L. An Analytical Study of Culpable Homicide (Kartabya Jyan) under the Muluki Criminal (Code) Act, 2074 BS. *Prosecution journal*. 2018. Vol. 4. P. 1–61. URL: https://ag.gov.np/storage/postFile/Prosecution%20Journal,%20Vol%204_1544166889.pdf.
- Расторгуєв О. В. Повідомлення про підозру: проблеми прийняття процесуального рішення. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2019. № 2 (51). С. 181–182. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/13797>. doi: 10.18372/2307-9061.51.13797.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Броуґан та інші проти Сполученого Королівства» від 29 листопада 1988 року. *Case of Brogan and others v. the United Kingdom*. URL: <https://lps.ligazakon.net/document/view/so0662?an=2>.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квітня 2011 року. *Case of Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Шабельник проти України» (заява № 16404/03) від 19 лютого 2009 року. *Case of Shabelnyk v. Ukraine*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Єлоєв проти України» (заява № 17283/02) від 6 листопада 2008 року. *Case of Yeloev v. Ukraine*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_433.
- Рогатюк І. В. Повідомлення про підозру: значення інституту та проблеми правозастосування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 121. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/263/263>.
- Щербак І. А. Повідомлення про підозру: актуальні питання. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2019. 435 с. URL: <http://jlsouk.donnu.edu.ua/article/view/6860/6892>.
- Щербак І. А. Проблемні аспекти процедури повідомлення про підозру в контексті реалізації принципу верховенства права. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1(37). С. 103. URL: <http://jpch.donnu.edu.ua/article/view/7441/7454>. doi: 10.31558/2518-7953.2019.1.12.
- Слюсарчук Х. Р. Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 42. С. 238–240. (Серія «Право»). URL: <http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.42/58.pdf>.
- Тертишний В. М. Підслідність. *Юридична енциклопедія (1998–2004)*: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. ред.) та ін. Київ: Укр. Енциклопедія, 1998. Т. 4. С. 551.
- Воротинцев Є. В. Інформативність письмового повідомлення про підозру в системі змагального кримінального судочинства України. *Вісник прокуратури*. 2014. № 1 (151). С. 90–96.
- Yednak V., Vitiuk D., Krut K., Grokholskyi V. Ensuring the Rights of the Person When Notifying of Suspicion or Detention on Suspicion of Committing a Criminal Offense. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9 (25). P. 423–428. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1089>.
- Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2019 р. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&c=fo.
- Єршоменко І. В. Вдосконалення процедури повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1 (47). С. 83–84. URL: http://www.visnyknapu.gp.gov.ua/files/issues-2017/Visnyk-NAPU_1_2017.pdf.

Стаття надійшла до редколегії 27.09.2019

Atamanov A. – postgraduate student of the Department of Pre-trial Investigation of the Educational-Scientific Institute № 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-6392>

Theoretical and Practical Aspects of Procedural Activity of Parties to the Prosecution in Writing a Written Notice of Suspicion

*The **purpose** of the article is to analyze the criminal procedural legislation of Ukraine regarding the procedural activities of the prosecution party in writing a written notice of suspicion in order to identify current theoretical and practical problems of the legislation and to provide suggestions on ways to solve them. **Methodology.** The methodological toolkit was chosen taking into account the aim, the specificity of the object and the subject of research. Scientific methods of systematic analysis and generalization are crucial. **Scientific novelty** lies in the systematic analysis of the criminal procedural legislation of Ukraine, taking into account the requirements of international treaties, the consent of which has been provided by the Verkhovna Rada of Ukraine, other documents and practices of the European Court of Human Rights, and in identifying theoretical and practical problems, without overcoming their procedural activities. the charge of drafting a written notice of suspicion will not meet the objectives of criminal proceedings and the safeguards set out in international treaties. According to the results of the study, the following **conclusions** were formulated: 1) notification of suspicion – is the result of the mental (intellectual) activity of the investigator and / or prosecutor to evaluate the evidence available in the criminal proceedings, which with sufficient convincing indicate the likelihood of a criminal offense by a certain person, expressed in a procedural document and, which is drawn up in writing by authorized entities in accordance with the requirements of the criminal procedural law of Ukraine, including in part clearly defined and differentiated competence and is awarded to a person suspected of a criminal offense that makes the acquisition by that person procedural status of the suspect; 2) the legislative provisions governing the institute of the notification of suspicion need a clearer settlement, which will allow to avoid conflicts in the process of their enforcement, and therefore we propose: a) making changes to Art. 110 of the CPC of Ukraine, in which the “notification of suspicion” is to be included in the list of procedural decisions or to determine that a procedural decision in the form of a written notice of suspicion is made in the form of a resolution; b) amendments to Art. 276 CPC of Ukraine, in the name and text of which the word «cases» in all cases is replaced by the word «grounds» in the corresponding cases; c) in Article 276 of the CPC of Ukraine, delete paragraph 2 of Part 1.*

Keywords: suspicion; notification; suspect; addition; delivery; sufficiency of evidence; reasonable suspicion.